

รองเงิ่ง : ระบำพนเมืองในภาคใต้

นายสาวิตร พงศ์วัชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานาฏยศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN : 974-631-897-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 167cc48x

RONGGENG : A NATIVE DANCE IN SOUTHERN OF THAILAND

SAWIT PONGVAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Dance
Graduate School
Chulalongkorn University

1995

ISBN : 974-63 1-897-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เรื่องแจ้ง : ระเบียบเมืองจนาคราศ์ของไทย

โดย

นายสาวิตรี พงศ์วัชร

ภาควิชา

นาฏยศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

Sam B:-

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Sam B:-

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์จรรยา แสงวิเชียร)

Sam B:-

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

Sam B:- อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรา ชีระสุวรรณจักร)

Sam B:-

..... กรรมการ

(อาจารย์สวภา เวชสุรักษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สาวิตร พงศ์วัชร : รองเงิ่ง : ระบำพื้นเมืองในภาคใต้ของไทย (RONGGENG : A NATIVE DANCE IN SOUTHERN OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สรพล วิรุฬห์รักษ์ , 224 หน้า. ISBN 974-631-897-7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความขึ้นมาและรูปแบบของการรำรองเงิ่ง ในพิธีลอยเรือของชุมชนชาวเล ที่แหลมตึกแกบนเกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต ในปี พ.ศ. 2536 -2538

วิธีการวิจัย ใช้การสังเกตการณ์ในพิธีกรรมลอยเรือจริงจากการสัมภาษณ์แม่ครูรองเงิ่ง และจากการสังเกตการณ์สาธิตการแสดงของชาวเล

การวิจัยพบว่า รองเงิ่งเป็นการพ้องรำพือบ้านของภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งพัฒนามาจากนาฏยศิลป์ของชาวสเปนและโปรตุเกส ส่วนชาวเลที่ทำการวิจัยเป็นกลุ่มอูรักลาโว้ย ที่อพยพมาจากมาเลเซีย และมีการรำรองเงิ่งในพิธีลอยเรือ เพื่อบูชาบรรพบุรุษและชุมชนเครือญาติทุกวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ทุกปี พิธีดังกล่าวมีขั้นตอนตั้งแต่ การบูชาบรรพบุรุษ การเตรียมอุปกรณ์ลอยเรือ การต่อเรือ และการลอยเรือ ในแต่ละขั้นตอนจะมีการรำรองเงิ่งโดยชาวเลผู้หญิงเป็นส่วนประกอบสำคัญ นอกจากนั้นยังมีการรำรองเงิ่งของชายหนุ่ม หญิงสาว เพื่อการสังสรรค์และเลือกคู่ คำนึงขนานกันไปกับพิธีกรรมลอยเรือ

สำหรับการรำรองเงิ่งพบลักษณะสำคัญคือ ท่ารำคงได้แรงบันดาลใจจากการเคลื่อนไหวของสัตว์ทะเลและได้รูปแบบจากการรำรองเงิ่งที่นิยมในภาคใต้ เมื่อวิเคราะห์การรำรองเงิ่งจากเพลงหลัก 5 เพลง คือ ลากูคูวอ สะปาลีตุ้ เมาะอินัง เจ๊ะชูโล่ง อาย้มติเต๊ะ พบว่าการรำรองเงิ่งชาวเลมีจุดเด่นคือ การก้าวหน้า, การก้าวข้าง, และก้าวไขว้, การตั้งวงสูงและต่ำ การตั้งมือ ม้วนมือ และซ้อนมือ, ชยับสะโพกและเอียงศีรษะตามมือที่กำลังวาดวง

การรำรองเงิ่งแบบแผนดังกล่าว กำลังเปลี่ยนแปลงจากการรำเพื่อพิธีกรรม ไปสู่การรำเพื่อการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนท่ารำ การแต่งกาย และเพลงทำให้คาดคะเนได้ว่า การรำรองเงิ่งแบบของชาวเลกลุ่มนี้ อาจเสื่อมสูญในไม่ช้า

ภาควิชา นาฏยศิลป์
สาขาวิชา นาฏยศิลป์ไทย
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C680045 : MAJOR THAI DANCE
KEY WORD:

RONGGENG / A NATIVE DANCE

SAWIT PONGVAT : RONGGENG : A NATIVE DANCE IN SOUTHERN OF THAILAND

THESIS: ADVISOR: ASSO. PROF. SURAPONE VIRULRAK, Ph.D. 224 pp. ISBN
974-631-897-7

This thesis aims at studying the history, the roles and the style of Ronggeng in the Boat Ceremony of the Chao Le (Sea people) at Tukkae peer, Sire Island, Puket Province, 1993-1995.

Research Methodology was based upon observation of the actual Ronggeng dances in the Boat Ceremony, from interviewing the only Ronggeng female teacher, and from observation of various demonstrations of the sea people.

The research found that Ronggeng is a folk dance in the southern part of Southern Thailand, which was developed from the Spanish and the Portugese dances. The Chao Le in this research is the Uraklavoi group migrated from Malaysia. They usually dance Ronggeng in their Boat Ceremony to pay homage to their ancestors and to call for their relatives meeting on the 13th day of the 6th and 11th months of the Luner calendar. The Boat Ceremony comprised several processions paying homage to ancestors, materials preparation, boat construction and boat floating, There is a Ronggeng dance by female in every procession as an integral part of the ceremony. Concurrently, Ronggeng was danced by young males and females for marry making and for choosing marriage partners.

Pertaining to Ronggeng dance itself, important charactevistics were found, This Chao Le Ronggeng dance was probably inspired by the movements of various sea animals, Its dance style, gleaned from the five major dances-Lagu Dua, Spaïtu, Moh Inans, Je Sulong and Ayam Dede. Showed that, the dance was predominated with front, side and cross steps; high and low arm positions; open hand with its fingers point upward, hand ratation and hand twisting; hip twisting; and learning the head towards the moving hand.

This traditional Ronggeng dance is changing from the dance from ceremony to tourism. Its traditional dance gestures, costume and music are rapidly disappearing. The traditional Ronggeng dance of this Chao Le may soon be lost.

ภาควิชา..... นาฏยศิลป์
สาขาวิชา..... นาฏยศิลป์ไทย
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต..... *Suraj W...*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *[Signature]*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ต่อทั้งคณาจารย์จากบุคคลหลายท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์, ผู้ทบทวนศาสตราจารย์จิรา วีระสุวรรณจักร, อาจารย์สวภา เวฬุรักษ์ และอาจารย์วิฑูรดา วุฑฒิตย์ ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความรู้ทางวิชาการและสละเวลาอันมีค่า ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์จรรมนง แสงวิเชียร คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อิกทิงครุ อาจารย์ เพื่อนข้าราชการสถาบันราชภัฏภูเก็ต และอีกหลายท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลตลอดจนความร่วมมือช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างถึง จึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ท้ายสุด งานวิจัยฉบับนี้นับได้ว่าเป็นงานวิจัยแนวใหม่ คือ เป็นการศึกษาค้นคว้าทางด้านนาฏศิลป์ไทย แล้วรวบรวมขึ้นมาเทียบเป็นงานวิจัย นับว่ามีอุปสรรคมากมายในด้านการค้นคว้าข้อมูล เพราะงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยไม่ค่อยมีข้อมูลอ้างอิงเป็นตำราไว้ ข้อมูลหลักจะได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ และจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย ซึ่งมีความประสงค์จะให้งานวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจ มิได้มุ่งเน้นว่าจะต้องยึดถือเป็นหลักเกณฑ์หรือแบบอย่างต้องปฏิบัติตามเป็นสำคัญ หากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์เพียงน้อยนิดต่อการศึกษาผู้วิจัยขออุทิศความดีให้แก่พระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนและทุก ๆ ท่านที่เป็นกำลังใจ ให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	2
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
- ขอบเขตของการวิจัย	5
- วิธีดำเนินการวิจัย	5
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
- คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
2 ภูมิหลังของรองเง็ง	8
- รองเง็งกับอิทธิพลจากต่างประเทศ	8
- การแต่งกาย	12
- ดนตรี	13
- เพลงและเนื้อร้องรองเง็ง	18
- การร่ารองเง็งในภาคใต้ตอนล่าง	23

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3	ความเป็นมาของชาวเล	34
-	ความเชื่อดั้งเดิม.....	37
-	อิทธิพลจากศาสนาต่าง ๆ.....	38
-	ระบบสังคม.....	39
-	โศกโศก.....	40
-	ชีวิตประจำวัน.....	40
-	ความขัดแย้งในชุมชน.....	41
-	การรับข่าวสารภายนอก.....	41
-	พิธีกรรมกับการรำรองเง็ง	56
-	พิธีกรรม.....	56
-	พิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ.....	44
-	พิธีขอไม้.....	44
-	พิธีต่อเรือปลากั้ง	44
-	พิธีทำนํ้ามนต์กับสัญลักษณ์	44
-	พิธีสาคนํ้า.....	46
-	พิธีตั้งเครื่องเซ่น	48
-	พิธีปักไม้กันผี	50
-	พิธีลอยเรือ	55
4	กระบวนการรำรองเง็งชาวเล	82
-	รองเง็งชาวเล.....	83
-	การแต่งกาย.....	89
-	การดนตรี.....	90
-	ทำรำรองเง็งชาวเล.....	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- ทำรำเพลงลากูด้ว.....	91
- ทำรำเพลงสะปายี่คู้.....	100
- ทำรำเพลงเมาะอีนัง.....	113
- ทำรำเพลงเจ๊ะซูล่อง.....	137
- ทำรำเพลงอาฮัมดีเต๊ะ.....	146
- เพลงประกอบการแสดงร้องเงี้ยวลาว.....	160
5 การเปลี่ยนแปลงประยุกต์ทำรำและเพลงร้องในปัจจุบัน.....	174
- ลักษณะเวที.....	175
- การแต่งกาย.....	177
- เครื่องดนตรี.....	178
- ลักษณะการแสดง.....	179
- แสงเสียง.....	182
- ผู้แสดง.....	181
- ทำรำ.....	182
- บทร้อง.....	183
บทสรุป และข้อเสนอแนะ	184
- ข้อเสนอแนะ	185
บรรณานุกรม	187
ภาคผนวก ก	188
ภาคผนวก ข.....	202
ภาคผนวก ค.	214
ภาคผนวก ง.	219
ประวัติผู้เขียน	224

สารบัญตาราง

	หน้า
1 ตารางส่วนประกอบพิธีเตรียมเรือแพกชั่วคราว	60
2 ตารางส่วนประกอบพิธีการเตรียมสถานที่	61 -
3 ตารางส่วนประกอบพิธีการเตรียมขบวนและเครื่องเซ่น	62
4 ตารางส่วนประกอบพิธีกรรมการไหว้ผีบรรพบุรุษ	63
5 ตารางส่วนประกอบพิธีจัดเตรียมไม้สำหรับต่อเรือ	65
6 ตารางส่วนประกอบพิธีการรำรองเง็งลอยเรือ	68
7 ตารางส่วนการจัดงานและความเชื่อ	70
8 ตารางส่วนประกอบการรำลอยเรือ	72
9 ตารางส่วนประกอบความเชื่อและความบันเทิง	73
10 ตารางส่วนประกอบพิธีกรรมลอยเรือ	75
11 ตารางส่วนประกอบพิธีปักไม้กันผี	77
12 ตารางส่วนประกอบพิธีอาบน้้ามนต์และทำขวัญ	79

สารบัญภาพ

	หน้า
1 ภาพการแต่งกายการแสดงร้องเงี้ยวชาย-หญิง.....	13
2 ภาพไวโอลิน.....	14
3 ภาพรำมะนา.....	15
4 ภาพฉิ่ง.....	16
5 ภาพฆ้อง.....	17
6 ภาพทำรำเพลงลากูคูว.....	26
7 ภาพทำรำเพลงเลนั่ง.....	28
8 ภาพทำรำเพลงปู่โจะปั้ง.....	30
9 ภาพทำรำเพลงเมาะอีนังชวา.....	31
10 ภาพทำรำเพลงร้องเงี้ยวชาวเล "ลากูคัว".....	90
11 ภาพทำรำเพลงร้องเงี้ยวชาวเล "สะปาลิตู".....	100
12 ภาพทำรำเพลงร้องเงี้ยวชาวเล "เมาะอีนัง".....	113
13 ภาพทำรำเพลงร้องเงี้ยวชาวเล "เงี้ยวชูล่อง".....	137
14 ภาพทำรำเพลงร้องเงี้ยวชาวเล "อาฮัมดีเต๊ะ".....	146
15 ภาพลักษณะเวที.....	176
16 ภาพการแต่งกายร้องเงี้ยวชาวเลสมัยใหม่.....	177
17 ภาพเครื่องดนตรี.....	178
18 ภาพลักษณะการแสดงร้องเงี้ยวชาวเล.....	179
19 ภาพบรรยากาศเสียงร้องเงี้ยวในฟิลิปปินส์.....	180
20 ภาพผู้แสดงร้องเงี้ยวชาวเล.....	181
21 ภาพทำรำร้องเงี้ยวชาวเลปัจจุบัน.....	182
22 ภาพป้ายทางเข้าหมู่บ้านแหลมตึกแก เกาะสิเหร่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต	202
23 ภาพรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิชาญรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิชาพจนานุกรมภาษาถิ่นนางจ้าว ประถมกิจ เจ้าของคณะร้องเงี้ยว	

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
เกาะสิเหร่ จ.ภูเก็ต เมื่อวันที่ 31 พฤศจิกายน 2537 เวลา 10.00 น. - 12.00 น.	203
24 ภาพนักดนตรีชาวเล เกาะสิเหร่ จ.ภูเก็ต.....	204
25 ภาพสภาพโดยทั่วไปของชาวเลในชีวิตประจำวัน..... (31 พฤศจิกายน 2537)	205
26 ภาพศาลบรรพบุรุษของชาวเล เกาะสิเหร่ จ.ภูเก็ต.....	206
27 ภาพตกแต่งดอกไม้ประดับเรือพิธี.....	207
28 ภาพต่อเรือพิธีเสร็จเรียบร้อย.....	208
29 ภาพการรำรองเงิ้งของสตรีชาวเลในขณะต่อเรือพิธี.....	209
30 ภาพการรำรองเงิ้งหน้าศาลศักดิ์สิทธิ์ภายในหมู่บ้าน.....	210
31 ภาพรองเงิ้งชาวเลและผู้เฒ่าคนตรีร่วมกันประกอบการแสดงนำหน้า เรือพิธี.....	211
32 ภาพยกเรือขึ้นน้ำเดินลงสู่ชายหาด.....	212
33 ภาพนางจิว ประโมทกิจ หัวหน้าคณะรองเงิ้งชาวเล ปรับปรุง รูปแบบการแสดงใหม่ในปัจจุบัน เป็นเสื้อผ้าถุงน้อยหม่นน้อย (2537-2538).....	213